

Lakivaliokunnalle

HE 63/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle etäyhteyksien käytön edistämistä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi

ETELÄ-SUOMEN OIKEUSAPU- JA EDUNVALVONTAPIIRIN LAUSUNTO

Lakivaliokunta on pyytänyt Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle etäyhteyksien käytön edistämisestä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja lausuu asiasta seuraavasti.

Esityksen tavoitteet

Kun otetaan huomioon, että Suomi on saanut useita huomautuksia oikeudenkäyntien kestosta ja viivästymisestä, kaikki keinot, joilla oikeudenkäyntien toteutumista voidaan sujuvoittaa ovat tervetulleita.

Ja kuten hallitusohjelmaankin on kirjattu; Suomi on tai sen ainakin tulisi olla teknologinen edelläkävijä, joka hyödyntää digitalisaation ja tekoälyn mahdollisuudet täysimääräisesti toki ihmiset mukana pitäen.

Oikeusapu- ja edunvalvontapiireissä on vuoden 2024 alusta lukien ollut käytössä ViPu-sovellus, jonka välityksellä voidaan käydä etäneuvotteluja asiakkaiden kanssa tietoturvallisesti. Tästä saatujen kokemusten perusteella vaikuttaisi siltä, että ViPu-sovellus voisi sopia myös tuomioistuinten käyttöön etäyhteydellä tapahtuvissa oikeudenkäynneissä.

Esityksen vaikutukset

Hallituksen esityksessä on pohdittu etäyhteyksien käytön lisäämisestä mahdollisesti aiheutuvaa vaikutusta oikeudenkäyntimenettelyyn ja tuomioistuimen arvovaltaan. On totta, että etäyhteyksin tapahtuva oikeudenkäynti vaatisi mahdollisesti tiukempaa prosessinjohtoa, kuin salissa tapahtuva oikeudenkäynti, mutta kuten esityksessä on todettu, oikein toteutettuna etäyhteyden käytöllä ei varmasti olisi vaikutusta tuomioistuimen arvovaltaan, vaan päätösten sisältö ja laatu korvaisivat ulkoiset arvovaltaa lisäävät puitteet.

Muutoin etäyhteyden runsaammalla käyttämisellä etäoikeudenkäynneissä on Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin arvion mukaan etupäässä positiivisia vaikutuksia. Sillä helpotettaisiin sellaisten henkilöiden osallistumista oikeudenkäyntiin, joilla muutoin voisi olla hyvinkin vaikeaa osallistua.

Monessa tapauksessa se voisi myös nopeuttaa oikeudenkäyntiä ja etäyhteyksien käyttö olisi myös ekologista, koska matkustaminen oikeudenkäynteihin vähenisi.

Oikeusavun näkökulmasta merkitystä on myös sillä, että oikeudenkäyntien kustannukset alenisivat. Tällä on merkitystä paitsi valtion kannalta niin erityisesti asianosaisten kannalta. Kuten hallituksen esityksessä on todettu: ” Kun valtion varoista maksettava asiamies osallistuu suulliseen käsittelyyn videoyhteydellä paikalle matkustamisen sijasta, sen voidaan varovaisesti arvioida tuovan keskimäärin 400 euron säästön asiaa kohden.”

Julkisuudessa puhkeaa ajoittain keskustelu oikeudenkäyntikulujen kohtuuttomuudesta erityisesti keskituloisten henkilöiden osalta ja vaikka etäyhteyksien käyttö ei yksinään ratkaise ongelmaa, niin se on askel oikeaan suuntaan sellaisten henkilöiden kohdalla, joilla on omavastuu oikeudenkäyntikuluistaan.

Muuta

Käytäntö on osoittanut, että tuomioistuimet ovat erittäin varovaisia soveltaessaan nykyisiä säädöksiä mahdollisuuteen toteuttaa oikeudenkäyntejä etäyhteydellä. Sen vuoksi olisi toivottavaa, että etäyhteyksien käyttöä koskeva nyt laadittava lainsäädäntö rohkaisisi tuomioistuimia käyttämään etäyhteyksiä mahdollisimman laajasti.

Kunnioittaen

Nina Solas-Iloniemi
johtaja
Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri